Doorkijk in de zorgsector in regio Zwolle

Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt van zorg en welzijn in de arbeidsmarktregio Zwolle

Beleidsinformatie
Provincie Overijssel

Oktober 2019

Colofon

Uitgave
Provincie Overijssel

Datum
Oktober 2019
Auteur
Beleidsinformatie

Adresgegevens
Provincie Overijssel
Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax 038 425 48 88
www.overijssel.nl
postbus@overijssel.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Werkgelegenheid	7
Kenmerken werkenden	8
Krapte op de arbeidsmarkt	11
Vacatures	12
Deelname opleidingen	12
Onbenut arbeidspotentieel	13

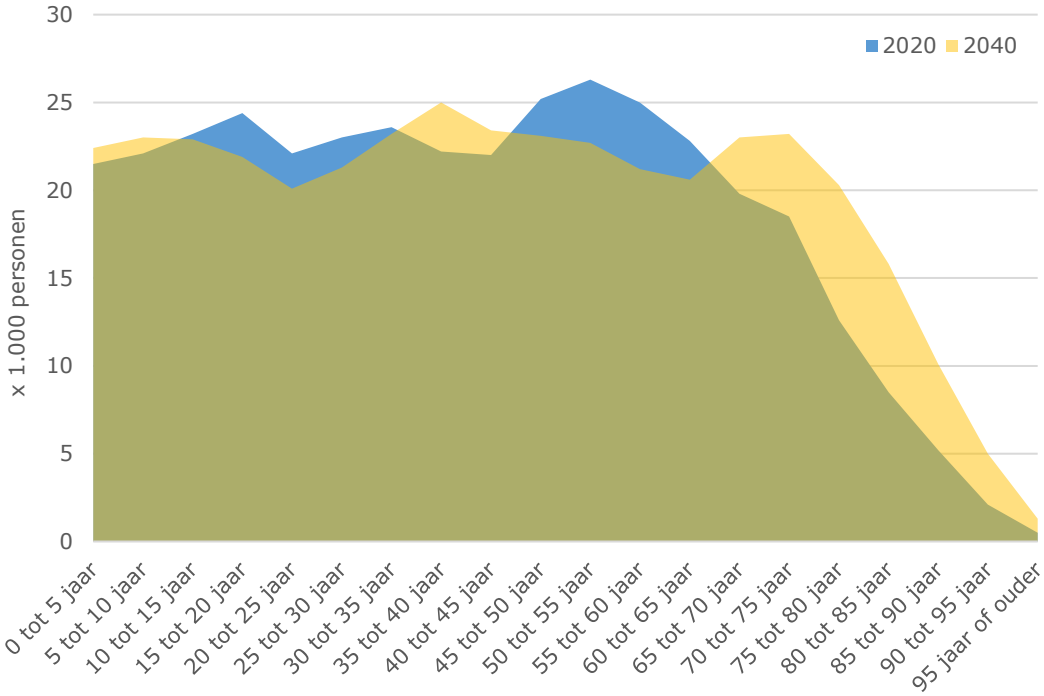
Inleiding

In Nederland streven we naar toegankelijke, kwalitatief goede en betaalbare zorg. Dit wordt echter steeds uitdagender. Momenteel stijgen de zorgkosten harder dan dat de economie groeit. Door vergrijzing, toename van het aantal mensen met een chronische aandoening en technologische ontwikkelingen is de verwachting dat de collectieve zorgkosten en de vraag naar personeel blijven stijgen[1]. Met name in de curatieve zorg als in de langdurige zorg is deze problematiek urgent.

Over het algemeen hebben mensen in hun laatste levensjaar het meeste zorg nodig. Als het aandeel ouderen in de bevolking toeneemt, stijgt daarmee ook de zorgvraag. Daarnaast vergrijst ook de beroepsbevolking en daarmee komt het aanbod van personeel onder druk te staan. Deze verwachte personeelstekorten kan ten koste gaan van de toegankelijkheid en kwaliteit van de zorg en kan bovendien leiden tot stijging van lonen waardoor de betaalbaarheid van de zorg onder druk komt te staan[2].

In onderstaande figuur is zichtbaar dat de grote groep 45- tot 60-jarigen in 2020 een grote groep gepensioneerden vormt in 2040 (COROP Noord-Overijssel). De verhouding tussen het aantal ouderen (65+) en mensen tussen 20 en 65 jaar (grijze druk) stijgt van 32% in 2020 naar 49% in 2040.

Figuur 1 Prognose bevolking COROP Noord-Overijssel, 2020 en 2040

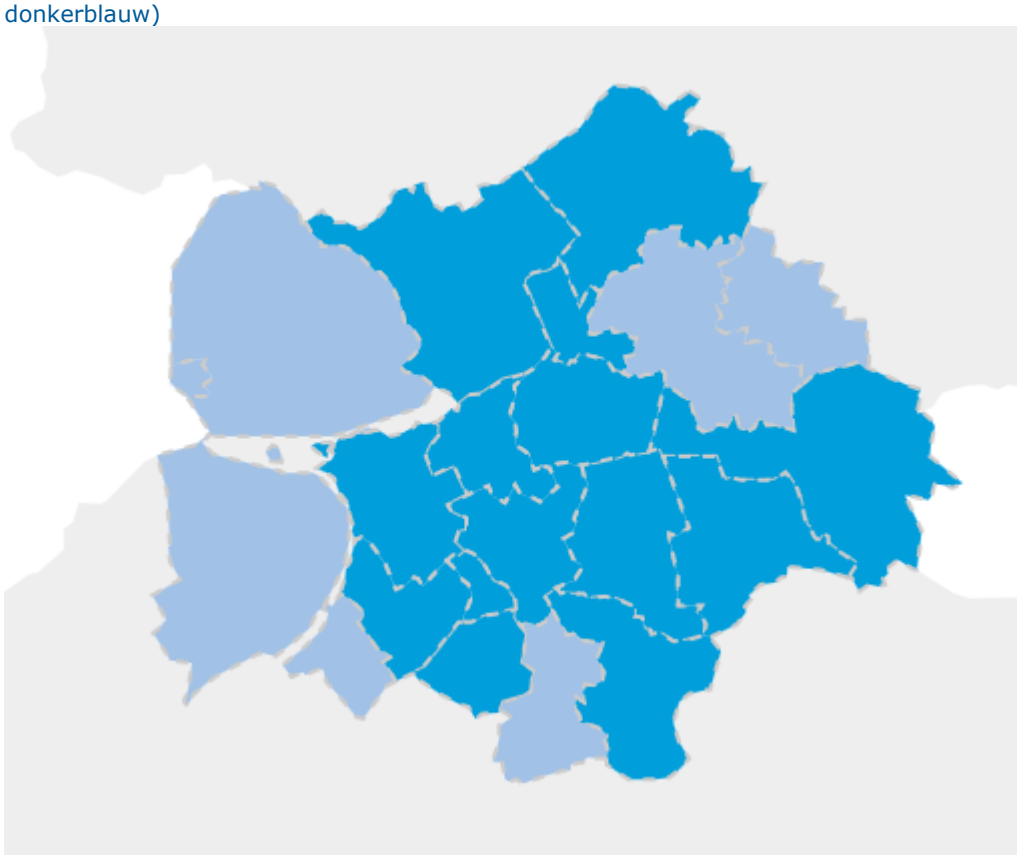

Bron: CBS

In deze factsheet komen ontwikkelingen die te maken hebben met de arbeidsmarkt voor techniek en energietransitie in de arbeidsmarktregio Zwolle aan bod. Waar wordt gesproken over regio Zwolle wordt de arbeidsmarktregio bedoeld. De arbeidsmarktregio Zwolle (14 gemeenten) vormt de kern van economische regio Zwolle (21 gemeenten) en de resultaten zijn om deze reden in grote mate van toepassing op de economische regio Zwolle.

[1] Bron: Algemene Rekenkamer, Factsheet Zorg.
https://www.rekenkamer.nl/publicaties/publicaties/2017/04/11/zorg
[2] Bron: Atlas van Zorg & Hulp, Trends in de arbeidsmarkt voor zorg en welzijn.
https://www.zorghulpatlas.nl/zorgwereld/trends-in-de-zorg/trends-in-de-arbeidsmarkt-voor-zorg-en-welzijn/

Figuur 2 Arbeidsmarktregio Zwolle (donkerblauw) en economische regio Zwolle (licht- en donkerblauw)

Werkgelegenheid

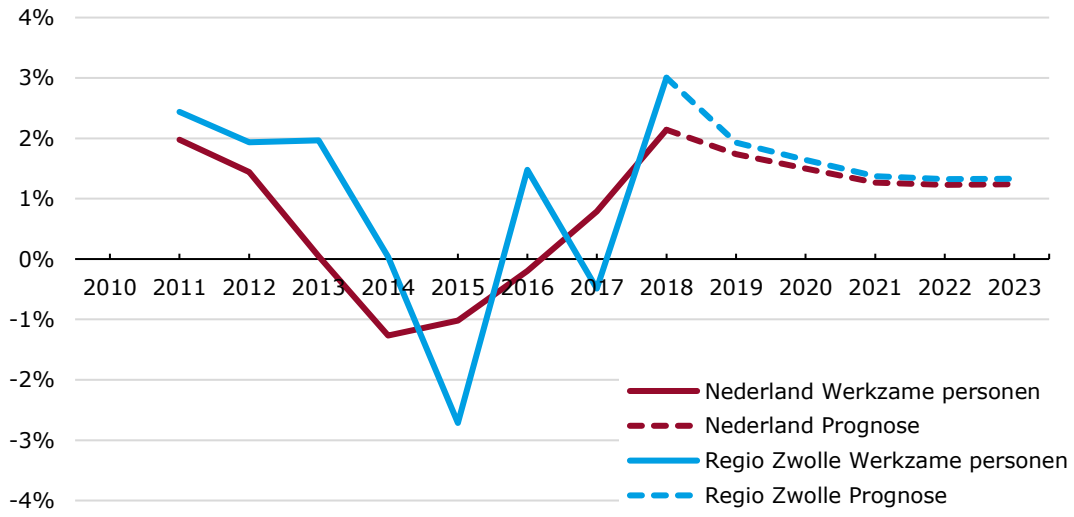
In de regio Zwolle werken gemiddeld meer mensen in de sector zorg en welzijn in vergelijking met Nederland, gezien de specialisatiegraad van 113 (welzijn) en 109 (zorg)[3].

De werkgelegenheid in de zorgsector kent in de jaren 2014 en 2015 een dip. In Regio Zwolle was tussen 2015 en 2016 sprake van groei, maar het daarop volgende jaar kromp de werkgelegenheid licht. De krimp is een vertekening van de werkelijke ontwikkeling, omdat er in 2016 een administratieve verschuiving (geen daadwerkelijke) van werkgelegenheid van een groot bedrijf in de thuiszorg van de regio Zwolle naar buiten de regio heeft plaatsgevonden. De ontwikkeling in Regio Zwolle is op hoofdlijnen vergelijkbaar met de Nederlandse ontwikkeling.

Volgens de prognose van onderzoeksbureau Panteia blijft de werkgelegenheid in de zorg en welzijn in regio Zwolle de komende jaren groeien met een jaarlijkse groei tussen de 1 en 2 procent.

Ruim een derde van de werknemers in de zorg en welzijn in Nederland werkt in de verpleging, verzorging en thuiszorg (VVT). Ruim een kwart werkt in een ziekenhuis en 15 procent in de gehandicaptenzorg[4]

Figuur 3 Ontwikkeling en prognose aantal werkzame personen in de zorg ten opzichte van voorgaand jaar, Regio Zwolle en Nederland

Bron: LISA, Panteia, bewerkt door Etil

[3] *Specialisatiegraad:* Indicator die aangeeft of een sector in een regio meer of minder dan een gemiddeld aantal arbeidsplaatsen heeft in vergelijking Nederland. Het regionale aandeel van arbeidsplaatsen in een sector wordt afgezet tegen het nationale aandeel van die sector. Als het aandeel in de sector op regionaal niveau hetzelfde is als op nationaal niveau dan is de specialisatiegraad 100. Is het regionale aandeel lager dan het nationale aandeel dan is de score lager dan 100 (ondervertegenwoordiging) en bij een hoger aandeel is de specialisatiegraad hoger dan 100 (oververtegenwoordiging).

[4] Bron: UWV, Factsheet zorg https://www.uwv.nl/overuwv/Images/factsheet-zorg-2019.pdf, p.1

Kenmerken werkenden

De meest voorkomende beroepsgroep in de sector zorg en welzijn in de regio Zwolle is sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders, gevolgd door verzorgden en gespecialiseerd verpleegkundigen.

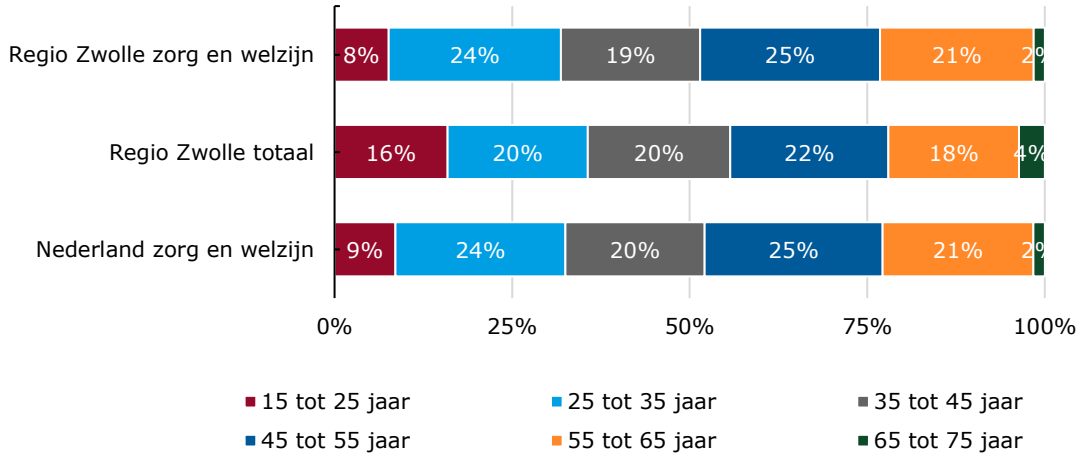
Figuur 4 Werkenden in de sector zorg en welzijn naar beroepsgroep, 2018

Bron: CBS Microdata, bewerking door Etil

In vergelijking met andere sectoren zijn er relatief weinig mensen jonger dan 25 jaar werkzaam in de sector zorg en welzijn. In vergelijking met Nederland is de leeftijdsopbouw nagenoeg gelijk.

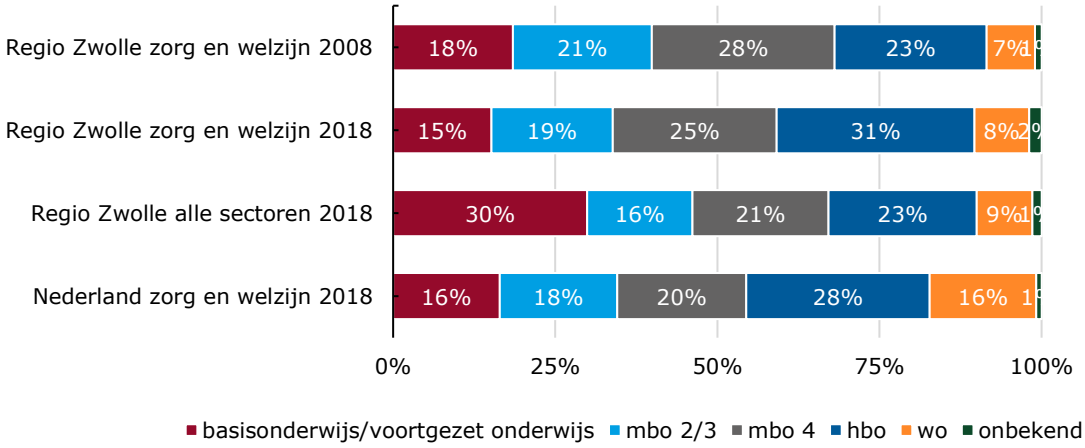
Figuur 5 Werkenden in de sector zorg en welzijn naar leeftijd, 2018

Bron: CBS Microdata, bewerking door Etil

Het opleidingsniveau is tussen 2008 en 2018 toegenomen. Toch is het aandeel hoog opgeleiden in regio Zwolle relatief klein, vergeleken met Nederland.

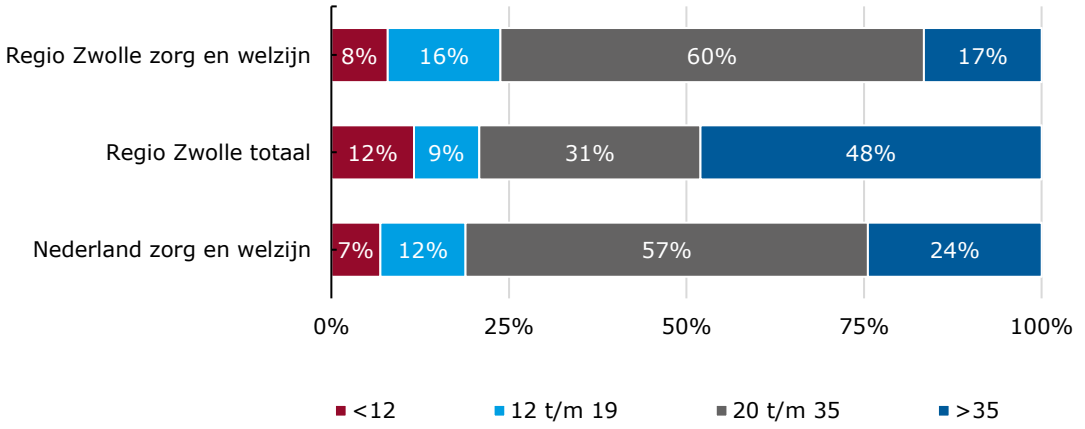
Figuur 6 Werkenden in de sector zorg en welzijn naar opleidingsniveau, 2018

Bron: CBS Microdata, bewerking door Etil

In de sector zorg en welzijn wordt relatief weinig fulltime gewerkt. Ook ten opzichte van Nederland werken mensen in de zorg en welzijn vaker parttime.

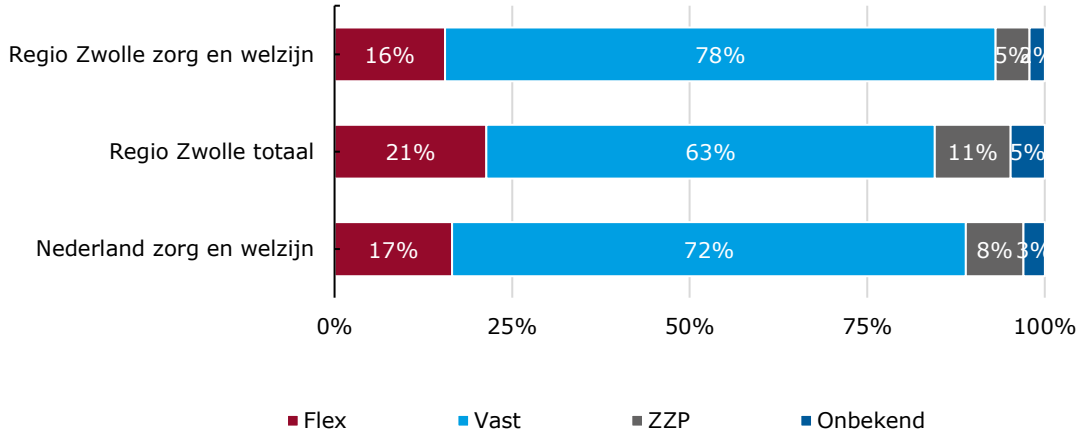
Figuur 7 Werkenden in de sector zorg en welzijn naar dienstverband (uren per week), 2018

Bron: CBS Microdata, bewerking door Etil

Ten opzichte van andere sectoren en ten opzichte de sector zorg en welzijn in heel Nederland hebben mensen in regio Zwolle die in de zorg en welzijn werken relatief vaak een vast contract.

Figuur 8 Werkenden in de sector zorg en welzijn naar type contract, 2018

Bron: CBS Microdata, bewerking door Etil

Wendbaarheid
Wendbaarheid gaat over de vraag of de huidige beroepsbevolking voldoende 'toekomstbestendig' is, gelet op de ontwikkelingen aan de vraagkant (zoals technologie) en de vergrijzing (duurzame inzetbaarheid). In de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden[5] wordt aan werkenden naar een aantal aspecten van duurzame inzetbaarheid gevraagd, zoals employability en scholing en cursussen.

Uit de enquête over 2018 blijkt dat mensen in de zorg meer dan gemiddeld aangeven dat hun baan vereist dat ze nieuwe dingen leren (ten opzichte van alle sectoren). Ruim de helft van de werkenden in de zorg denkt gemakkelijk een nieuwe baan/functie te kunnen krijgen bij de huidige werkgever en ruim twee derde bij een andere werkgever. Dit is vergelijkbaar met gemiddeld over alle sectoren.

Daarnaast valt op dat werkenden in de zorg meer dan gemiddeld te maken hebben gehad met veranderingen in de hoeveelheid contact met patiënten (in andere sectoren klanten, leerlingen, passagiers, e.d.). Mensen in de zorg geven vooral aan tijd nodig te hebben om zich te kunnen aanpassen aan dergelijke veranderingen (naast patiëntcontact ook veranderingen in technologie, veranderingen in manier van werken of leiding en veranderingen in producten of diensten waarmee gewerkt wordt).

Het overgrote deel van de werkenden in de zorg geeft aan dat de benodigde kennis en vaardigheden goed aansluiten bij het huidige werk. Toch wordt de ontwikkeling van kennis en vaardigheden door de leidinggevende in mindere mate gestimuleerd dan gemiddeld over alle sectoren. Van de mensen die in de afgelopen 2 jaar een opleiding of cursus hebben gevolgd (68 procent, hoger dan gemiddeld) heeft bijna een derde dit gedaan om kansen op werk in de toekomst te vergroten of om goed om te kunnen gaan met toekomstige veranderingen in de huidige baan. Bijna de helft van de werkenden geeft aan op dit moment wel behoefte te hebben aan een opleiding of cursus. Ruim een vijfde geeft aan 'nieuwe' kennis of vaardigheden te missen die belangrijk zijn geworden door veranderingen in het werk (vergelijkbaar met gemiddeld in alle sectoren).

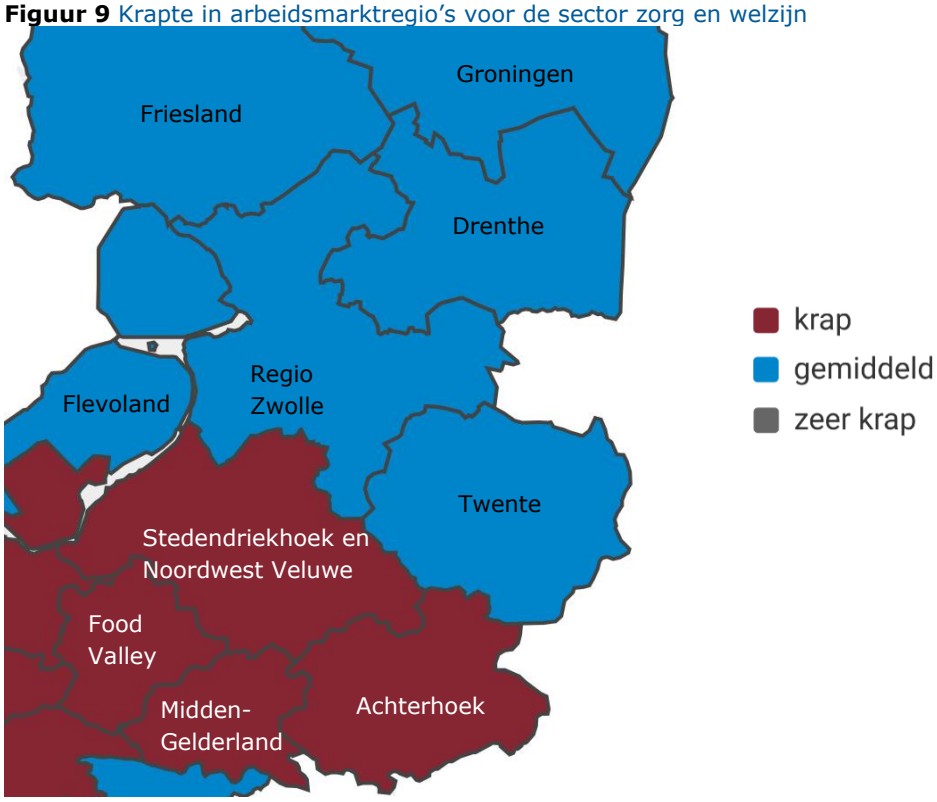
Over de verdere loopbaan van werkenden in de zorg is het deel dat risico loopt om de baan te verliezen of zich hierover zorgen maakt niet groter dan gemiddeld over alle sectoren (respectievelijk 13 en 14 procent). Mensen in de zorg verwachten gemiddeld tot 61,7 jaar in staat te zijn om lichamelijk en geestelijk het huidige werk voort te zetten (vergelijkbaar met gemiddeld over alle sectoren).

[5] De Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA) is een jaarlijks onderzoek naar de werksituatie van werknemers in Nederland, bekeken door de ogen van werknemers. Het onderzoek wordt uitgevoerd door TNO en CBS en wordt gepresenteerd op nationaal niveau, per sector.

Krapte op de arbeidsmarkt

De krapte op de arbeidsmarkt voor zorg en welzijn in de Regio Zwolle is gemiddeld (1e kwartaal 2019). Dit geldt ook voor de andere noordelijke arbeidsmarktregio's. In de buurtregio's Stedendriehoek en Noordwest Veluwe en de Achterhoek is de arbeidsmarkt krap.

Figuur 9 Krapte in arbeidsmarktregio's voor de sector zorg en welzijn

Bron: UWV

Voor een aantal beroepsgroepen geldt dat de arbeidsmarkt in de regio Zwolle krap is: artsen, gespecialiseerd verpleegkundigen, managers zorginstellingen, verpleegkundigen (mbo) en verzorgenden. Voor veel beroepsgroepen geldt dat de arbeidsmarkt krapper is geworden tussen het eerste kwartaal in 2016 en het eerste kwartaal in 2019. Voor veel beroepsgroepen in zorg en welzijn is de arbeidsmarkt in de Regio Zwolle meer ontspannen dan gemiddeld in Nederland.

Tabel 1 Krapte op de arbeidsmarkt naar beroepsgroep

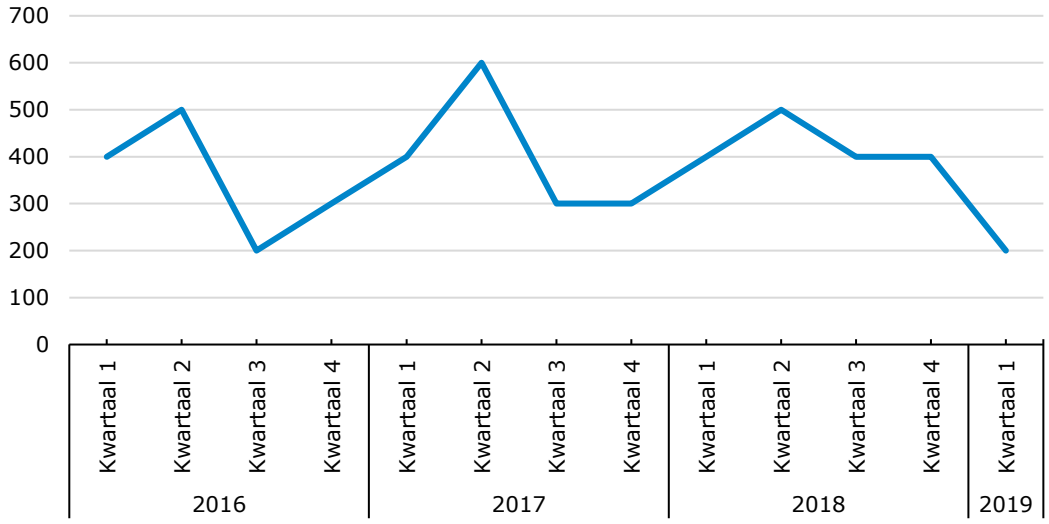
	Regio Zwolle		Nederland
Beroepsgroep	**Q1 2016**	**Q1 2019**	**Q1 2019**
Artsen	krap	krap	krap
Gespecialiseerd verpleegkundigen	krap	krap	zeer krap
Kappers en schoonheidsspecialisten	zeer ruim	zeer ruim	ruim
Managers zorginstellingen	gemiddeld	krap	krap
Medisch praktijkassistenten		gemiddeld	krap
Medisch vakspecialisten	ruim	gemiddeld	krap
Sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders	ruim	ruim	gemiddeld
Verpleegkundigen (mbo)	krap	krap	zeer krap
Verzorgenden	ruim	krap	krap

Bron: UWV, bewerkt door Etil

Vacatures

Het aantal openstaande vacatures in de sector zorg en welzijn in Regio Zwolle schommelt sinds 2016 tussen de 200 en 600, maar er is geen sprake van groei. Landelijk is het aantal openstaand vacatures wél gestegen, van 12.500 in 2016 naar 19.900 in 2019.

Figuur 10 Openstaande vacatures in de sector zorg en welzijn, regio Zwolle (x1.000)

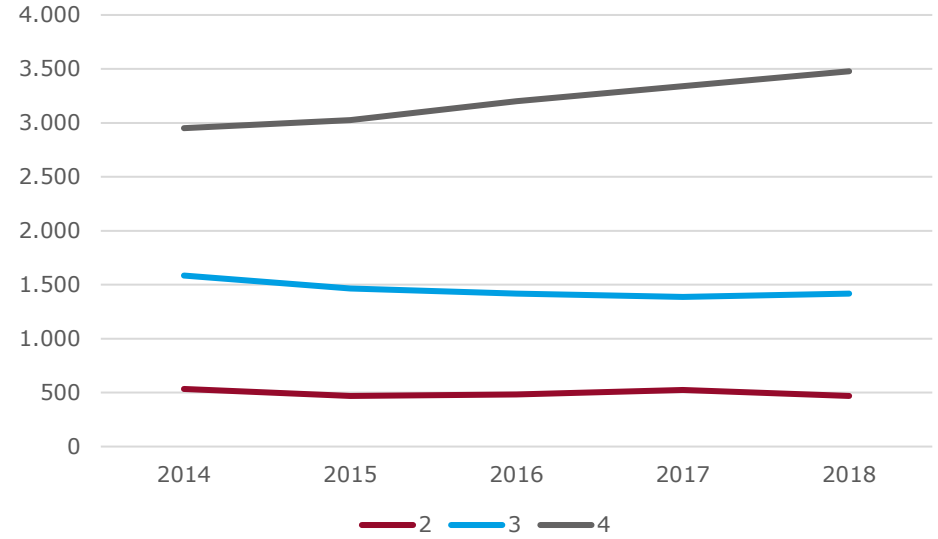
Landelijk is van alle ontstane vacatures in de sector zorg en welzijn 35 procent moeilijk vervulbaar. Dit is veel lager dan het gemiddelde voor alle sectoren in Nederland (46 procent)[6]. Het aantal werkgevers met moeilijk vervulbare vacatures neemt wel toe. Dit leidt landelijk gezien tot een toename van de werkdruk, waardoor een meerderheid van de verzorgenden en verpleegkundigen extra diensten draaien. Bovendien verwacht 70 procent van de werkgevers dat een toename van de wervingsproblemen ertoe zal leiden dat er niet meer kan worden voldoen aan de vraag (wachtlijsten) [7]. Voor Regio Zwolle lijken deze problemen vooralsnog kleiner dan gemiddeld in Nederland.

Deelname opleidingen

Het aantal deelnemers aan MBO opleidingen Zorg en Welzijn neemt in regio Zwolle toe. De groei zit vooral in MBO niveau 4.

[6] Bron: UWV, De arbeidsmarkt in 2019 www.uwv.nl/overuwv/Images/de-arbeidsmarkt-in-2019.pdf, 2019, p.2
[7] Bron: UWV, Factsheet zorg https://www.uwv.nl/overuwv/Images/factsheet-zorg-2019.pdf, p.1

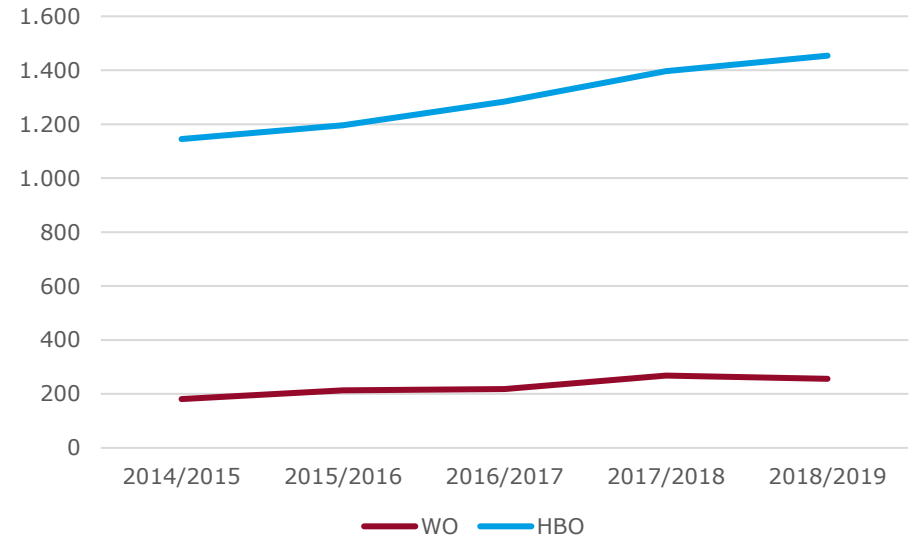
Figuur 11 Deelnemers MBO Zorg en Welzijn naar niveau, woonachtig in Regio Zwolle

Bron: DUO

De aantallen HBO en WO studenten Gezondheidszorg zijn in de Regio Zwolle lager dan het aantal MBO studenten, maar het aantal studenten is de afgelopen 5 jaar flink gegroeid. Tussen de studiejaren 2014/2015 en 2018/2019 is het aantal hbo'ers Gezondheidzorg woonachtig in de Regio Zwolle met 27% toegenomen, het aantal wo'ers met 41%.

Figuur 12 Deelnemers hbo en wo Gezondheidszorg, woonachtig in Regio Zwolle

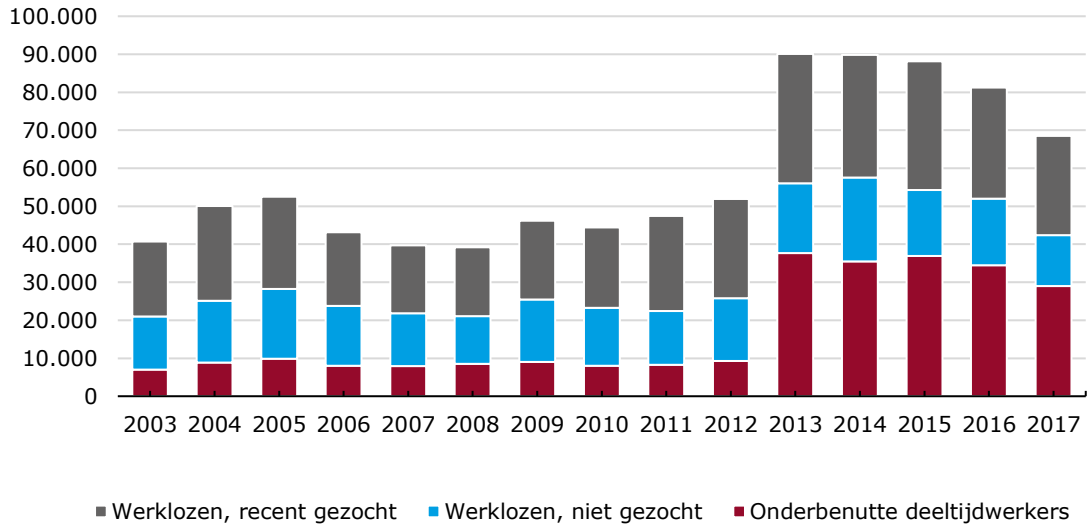

Bron: DUO, bewerkt door Etil

Onbenut arbeidspotentieel

Het aantal mensen in de Regio Zwolle dat beschikbaar is voor werk neemt sinds 2013 af. Dit geldt met name voor werklozen (wel of niet recent gezocht naar werk). Onder de personen die geen betaald werk hebben en hiervoor beschikbaar zijn, waren in 2017 in de Regio Zwolle 40 procent laag opgeleid, 46 procent middelbaar opgeleid en 13 procent hoogopgeleid. Het is lastig te zeggen hoeveel van deze personen de competenties hebben die nodig zijn voor het werken in de sector zorg en welzijn.

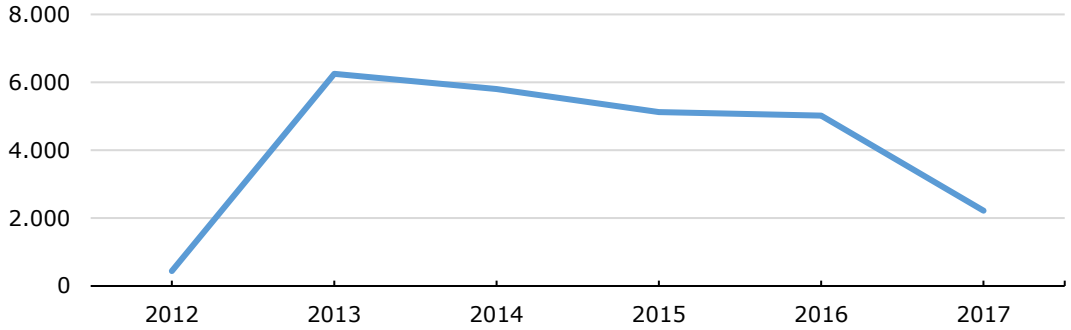
Figuur 13 Personen beschikbaar voor werk, Regio Zwolle

Bron: CBS Microdata, bewerkt door Etil

Er zijn in de Regio Zwolle in 2017 ruim 2.000 werknemers in de zorg en welzijn die meer uren willen werken dan ze nu doen en daarvoor ook op korte termijn beschikbaar zijn. Dit aantal neemt sinds 2013 af.

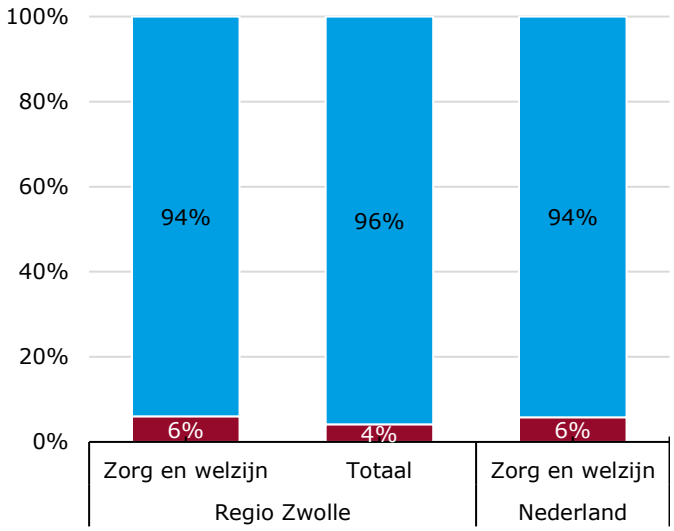
Figuur 14 Onbenutte deeltijdwerkers in de sector zorg en welzijn, Regio Zwolle

Bron: CBS Microdata, bewerkt door Etil

Ook onderstaande figuur laat zien dat nog ruimte is om personeelstekorten te verhelpen door bestaande werknemers voor meer uren in te zetten. Zes procent van de werkenden in de sector zorg en welzijn geeft aan meer te willen werken, dit is meer dan gemiddeld in Regio Zwolle (4 procent).

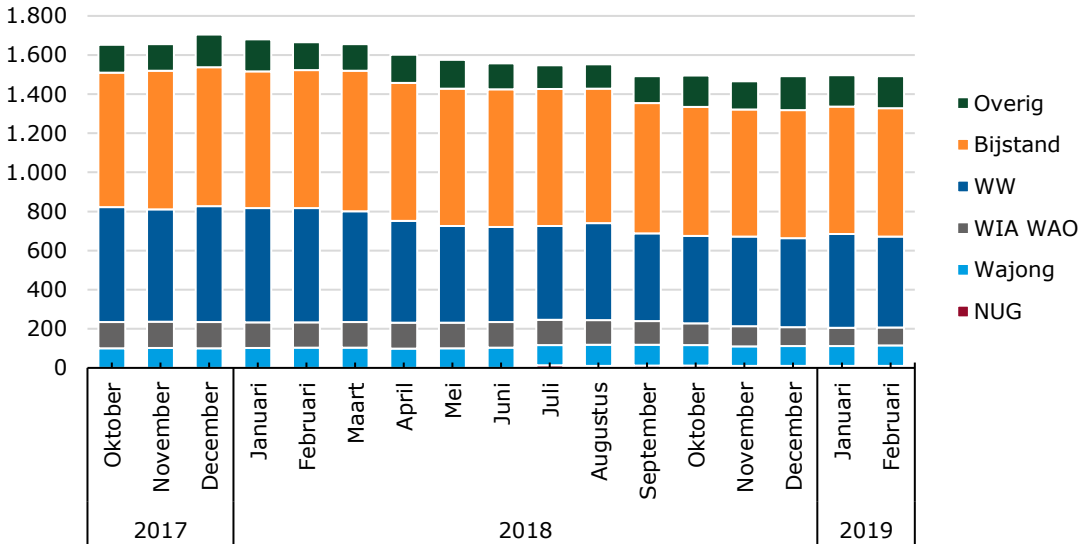
Figuur 15 Werkenden naar wens om meer uren te werken, 2018

Bron: CBS Microdata, bewerkt door Etil

Het aantal mensen in de Regio Zwolle die bij het UWV als werkzoekende geregistreerd staan met een zorg en welzijn achtergrond is vanaf eind 2017 licht afgenomen van zo'n 1.650 naar zo'n 1.500 in februari 2019. Het grootste deel van deze groep ontvangt een bijstandsuitkering (zo'n 650) of een WW uitkering (zo'n 450).

Figuur 16 Geregistreerde Werkzoekenden bij UWV (GWU) zonder dienstverband, zorg en welzijnberoepen, Regio Zwolle

Bron: UWV, bewerkt door Etil